

САҢА ОЛОХ

2019 сыл
Тохсунньу
25 күнэ
БЭЭТИНСЭ
№ 5
(11562)

Чурапчы улуунун хаһыата
ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

12+

Улууска — бу күнүргө

СОМОБОЛОҦОН ҮЛЭЛЭЭН — САҢА КЫАЙЫЫЛАРГА

(Чурапчыга улуус баһылыгын 2018 сыллаах үлэтин отчуотунан)

Тохсунньу 21 күнүгэр Чурапчы сэбиэтинньигэр „Айылгы“ култуура уонна духуобунай сайдыы киинигэр улуус баһылыгын 2018 сыллаагы үлэтин отчуотун туруорар муньаба буолла. Отчуоту барыта 292 киһи иһиттэ. Муньаба Чурапчы нэһилиэгин баһылыгын эбэһинэһин толорооччу Алексей Егоров салайан ыйтта. Улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров, улуус баһылыгын солбуйааччылар, управлениелар, комитеттэр, тэрилтэлэр сапайааччылары кыттыһыны ыллылар. Дахылааты улуус баһылыга Андрей Ноговицын онордо.

Дахылаат сунньунэн ыйытыга сыллата туруорсар улуус киининээҕи балыһа иккис учарата хаһан тутуллара бастаһынан кириэ. Бу болпуруос эппитэ маддьи болҕомто киинигэр турара. Быйыл Дьокуускайга онкология уонна кардиология баһыһаларын тутуулары ыйыттылааха, үл-харчы, сунньунэн бу тутууларга бэриллэхтээҕэ сьрдатылына Чурапчы улуунун стратегическай сайдыытыгар балыһа тутуута кириэ сылдьар. Улук Илин эргийиэн сайдыытыгар тустаах быраһыраамаҕа киллэригэр үлэ барыаба. Быраһыталыстыба отчуотун кэмигэр бу болпуруоһу норуот туруорсара наадалааҕа этилинэ.

Тырааныспары гавһынан сапарааһкалыыр станция тутулуо дуо дьин болпуруоска үлэ ыйыттыла сылдьарын миэстэтэ быһаарыллыбытын этилэр. Үтү, эти туттарыга электроннай систиэмэнэн үлэ ирданилэринэн (билигин „Меркурий“ быраһыраамаҕа кирири ирдээр). ЖСПК-лар салгы үлэлиэхтэ дуо дьин ыйытыга болпуруос үөрэттлэ сылдьарын, үлэлэтэр былаан баар дьин эппиттэнэ.

Чурапчы орто оскуолатыгар 1000-тан тахса оҕо

үөрэнэринэн, куорпус кыарабаһын этэн туран саҥа оскуола хаһан тутулларын ыйыттылар. Маныаха саҥа оскуола тутуутун бырайыага баар, экспертиза ыйыттылыта, үбүлээһинэ кыаһыннаһына, тутуу сабаланыаба дьин эппит бэрилинэ. Үөрэнээччи оскуолаҕа аһырыгар үл-харчы көрүлүүтүн, боско аһатыны туруорсууга кыаммат (малообеспеченной) дьин кэргэн, элбэх оҕолоох дьин кэргэн оҕолоругар тустаах үл-харчы көрүллэр суумата этилинэ.

Элбэх болпуруос дьэни киинтэн иттиигэ, гавска холбонууга кириэ. Баһылыгы бастагы солбуйааччы Алексей Ноговицын, ОДьКХ начальнигы Георгий Александров хас биридди уулуссанан быһааран биэрдилэр.

А. П. Гоголев аатынан муусукаальнай оскуола ситиһилэрин билиһинэрэн туран, билигин үлэлиир дьиллэрэ тымныгынан үөрэх тохтообутун этилэр. Саҥа оскуола тутулуутун ыйыттылар. Маныаха оскуола тутуутун бырайыага суоҕа бэлиэтэнэ, үлэни сабалыырга былаан баар эбит.

Быйыл Россияга Тыйаатыр сыла биллэриллэбитинэн, П. М. Решетников аатынан Чурапчы тыйаатыра тэриллэбитэ 50 сыла туоларынан, кэлэтиип үбүлүүдээх сылыгар бэлэмнэниигэ көмөлөһөргө көрдөһүү, хайдах кыалларынан, быһаарыллыаба дьин эппиттэнэ.

Бу болпуруостартан атын ыйытылар кириэн, тустаах салаалар, тэрилтэлэр сапайааччылары эппиттээтилэр. Ыйыты биэрбит дьон бэйэлэрин санааларын тута этилэр.

Владимир Кривошапкин Чурапчы куөлүн биэргэ

синэн, сыллата даризбинэ дьини чуһаһырын, маныаха болҕомто ситэ ууруллубатын кириитикэлээтэ. Куөл илин бейгэр баар халытаальнай быһыт ууну тутар таһымын намьһатарга туруоруста. Суолу онорууга, уулусса уотун киллэриигэ былааннаахтык үлэлииргэ эттэ.

Николай Гуляев Олимпийскай чөмүһүн Роман Дмитриев куөл тутар ыйга төрөөбүтэ 70 сыла бэлиэтэнэхтээгин эттэ, итинэн үл-харчы көрүлүүтүгэр, үлэлэр ыйыттылыларыгар көрдөһөр суругу баһылык Андрей Ноговицынна туттарда.

Мария Савина улуус салалтата, Ил Түмэн дьокутааттара Михаил Гуляев, Семен Никитин баалларынан, бэйэтэ салайар оҕону реабилитациялыыр тэрилтэтин дьитэ-уота кыарабаһынан, аттыгар турар балаһаны биэрэллэригэр көрдөстө.

Ольга Монастырева улуус киинигэр Октябрьскай уулуссаҕа баар аһы-эргин эбийиэктэрин ичинээҕи уулусса саас-сайын уунан туоларын, тырааныспар дьон-сэргэ сылдьарыгар мэхэйи үөскэтэрин эттэ. Маныаха норуотунан быраһыраама туһата кыратын бэлиэтээн туран, бырайыак онорторон, уу ааһа турар гына үлэни ыйытарга туруоруста.

Светлана Макарова муусукаальнай оскуола үөрэнээччилэрэ ааспыт сылга Саха сиригэр эрэ буолбаҕа, Россияга тийэ ситиһиллэмиттэрин бэлиэтээтэ. Бу талааннаах оҕолор сайдыыларыгар билигин оскуола баазата эппиттээбэтин ыйда. Саҥа дьэни туттарга, муусукаальнай инструменнары ыйытыга көмөлөһөргө туруоруста.

Ил Түмэн дьокутаата Михаил Гуляев бу күнүргэ Ил Түмэн дьокутаатынын Семен Никитинниин Таатта Ааспыт өтүгэр Чурапчы улууһа элбэх тутууну-ыйыттарытын, үлэ-хамнаска инники сылдьарын бэлиэтээтэ. Туруорсуу, этии киллэригэ оруннаах суоттаммыт-забыллыбыт, докумуона чуолкай буолара наадатын эттэ. Тус-туһунан этэ-тыһа сылдьыбаҕа, биригэ сомоболон үлэлиир кыайылаах буоларын, бу өтүгэр болҕомтону ууар наадатын эттэ.

Улуус баһылыга Андрей Ноговицын түмүк тылыгар отчуоттуур муньааха элбэх киһи кэлбитин, нэһиликтэргэ ыйыттылыбыт отчуоттарга эмиз дьон-сэргэ хото сылдьыбытын бэлиэтээн туран, махтанна. Тыл эппит дьонго хас бириддиригэр толору эппити биэрдэ. 2019 сылга улууска Соомолоһуу сыла биллэриллэбитинэн, үлэ-хамнаска бары түмсүүлээх, биер санаалаах буолуобун дьин ыйырта.

Алексей СЛЕПЦОВ.

АРЫЛААХХА — УЛУУС БАҢЫЛЫГЫН ОТЧУОТА

Тохсунньу 23 күнүгэр улуус баһылыга Андрей Ноговицын ааспыт сыллаах үлэтин Арылаах нэһилиэгин олохтоохторугар отчуоттаата. Андрей Тимофеевич кирири тылыгар үүммүт 2019 сылга нэһилиэк кураторынан улуус баһылыгын тутуу уонна архитектура болпуруостарыгар солбуйааччы Руслан Васильев, онутэнэ шэфтээх тэрилтэлэринэн „Чурапчы“ ТХПК, „Саха“ НКМХ Чурапчытаабы филиала, Чурапчытаабы „Кыталык“ уһууаан аһамыттарын туһунан иһитиннэрдэ.

Отчуоту истэ 56 киһи сырытта. Улуус баһылыгын 20 мунууталээх даһылаатын кэнниттэн ыйытыларга киридилэр. Улуус кииниттэн стоматолог надиэлэээ биэрдэ-иккитэ кэлэн үлэлирин, сайынны уу турбата тэрдиллытын.

чаһынай дьонтон суоһу этин тутууну, ФГДС аппараата улуус киин баһыһатыгар хаһан үлэтин сабалырын, нэһилиэккэ иттии ситимин дьыллэргэ киллэриигэ үлэ салгы ыйыттылытын, сылыга сибиириксэй вакцина тобо бэриллэбитин, Таба Баалыга кэлэн туран уст станцията хаһан үлэлиэхтээгин, оптоволокну ситимэ хаһан толору тардылларын, чаһынай киһи хотон туттарыгар туох көмө көрүлүөрүн, суолу онорууга, иттии ситимин холбоһунна судаарыстыбаттан көмө көрүлүүтүн, улуус киинигэр арыгы аһыта тобо көнүллэмитин, успуорт саалатыгар толору хааччылыы ситимэ кириитин, ыһчаты олохсутууга туох үлэ ыйыттыларын, „Меркурий“ быраһыраама кириитин, туох сыаллаах соторугааһыта дэлээнэ соломмутун, о.д.а. дьон-сэргэ

күннэтэ долгуйар болпуруостарын ыйыттылар. Эдэр ийэ Раиса Лаптева тус кыһалбатын ыйытта: „Бэйэм орто үөрэхтээгин, кэргэним эмиз үлэтэ суох. Хамнас суох. Ыйга 2800 солкуобай оҕо босуобуйатыгар олоробут. Нэһилиэккэ үлэ миэстэтэ тахсар, оттон тобо эрэ билигин үлэ-ылбаттар. Бу болпуруоһу ким быһаарыай?“

Этиилэргэ бэтэринээр штатын эбии көрүү, суол оноһуутун, саҥа баһыһаны тутуу, чэпчэтиилээх эминэ-томунан хааччылыы, эдэр ыһчаты олохсутуу, ОДьКХ начальнигыга кэлэн нэһилиэһиннэни кытары көрсүһэригэр, бэкэриинэни үлэлигэ үлэлиир усулуобуйаны тулсарыга улуус өтүттэн ейөөһүн болпуруостарын туруорустулар.

Улуус баһылыгын отчуотун Арылаах олохтоохторо 100% сөптөөһүнэн сыаналаатылар.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Внимание!

ПРОГРАММА

Республиканской научно-практической конференции „Павловские чтения“ „Наследие ИВАНА МИХАЙЛОВИЧА ПАВЛОВА, ветерана Великой Отечественной войны, кавалера ордена Славы 3 степени, Отечественной войны 1 степени, лауреата государственной премии имени П.А. Ойунского, заслуженный учитель ЯАССР, кавалера ордена „Полярная звезда“, почетного гражданина Чурапчинского, Болугурского наслегов и Чурапчинского улуса, в увековечивании памяти воинов-земляков в Великой Отечественной войне 1941-1945 годов“, посвященная в рамках подготовки к 75-летию Великой Победы.

Дата и место проведения: с. Чурапча, 6 февраля 2019 г.

Пленарное заседание.
9.00-10.00 — Регистрация участников, работа прессы, выставка
10.30-13.00 — Доклады, выступления
13.00 — Подведение итогов.
(Место проведения: Актовый зал МО „Чурапчинский улус“)

Республиканская научно-практическая конференция „Павловские чтения“.
9.00-10.00 — Регистрация участников, работа прессы (МБОУ „Чурапчинский СОШ имени И.М. Павлова“)
10.00 — 10.30 — Открытие конференции (спортивный зал школы).
10.30 — 12.30 — Работа по секциям (кабинеты).
12.30 — 14.00 — Обед (столовая).
14.00-16.00 — Работа по секциям (кабинеты).
16.00 — 16.30 — Работа экспертов.
16.30-17.00 — Закрытие, награждение (спортивный зал).

Орг. комиссия.

Маарыкчаан ыччаттара

Ыччакка аналлаах сыһыарыы

Сага сылы ыччат сэргэхтик көрүстэ

Тохсунньу 19 күнүгэр «Айылгы» култуура уонна духуобунай сайдыы киинигэр үгэскэ кубулуйбут Сага дьыллаабы улуус ыччаттарын баала ытыллыбыта. Манна сыл бастыһынара ааттаммыттара, «Король и Королева бала» анал ааттар кистэлэн куоластааһынын талыллыбыттара. Ол курдук, «Бастын уопсастыбаннай түмсүү-2018» ЧГФКСИ Волонтерской киинэ, Хоруол Владимир Климовской уонна Королева Клавдия Дьячкова буолбуттара. Бу күнүгэр кинилэртэн интервью ыллым.

ВЛАДИМИР КЛИМОВСКИЙ И ВИКА «ХАТАН» КАРСЭННЭРЭТЭН

«БААЛ ХОРУОЛА»

Владимир Климовский – Одьулууннаабы аграрнай техникум 1 куурунун устудьуона. Автомеханик идэтигэр үөрэнэ сылдьар. Санатан эттэххэ, Владимир Климовский аатырбыт «Хатан» вокальной-инструментальной ансамбл солиһынан сылдьыбыта. 2017 сыллааха күөх экранна норуоттар икки ардыларынаабы «Ты-супер!» оболорго аналлаах ырыа күрэбэр кыттыбыттарын Саха сирин олохтохторо догуйа көрбүлүт, кинилэргэ ыалдьан куоластаабылпыт.

Чурапчыга Одьулууннаабы аграрнай техникум туһунан кимтэн истэн кэлбиккинэй? Чурапчыга хайдах көрсүбүттэрэй?

- Доботторум манна үөрэммиттэрэ, кинилэртэн

истибитим. Үлэһиттэр да, оболор да үчүгэйдик көрсүбүттэрэ, тутатына уопсайга олохтообуттара. Олорор, үөрэнэр усулуобуйа үчүгэй, астары минньигэс.

Ханнык оскуоланы хас сыллаахха бүтэрбиккинэй?

- 2017 сыллаахха И.Н. Барахов аатынан бастагы нүөмэрдээх Үөһээ Бүлүүтээби орто оскуоланы бүтэрбитим.

Чурапчы туһунан бастагы көрүүлэрин?

- Ого сылдьан, аймахтарбар Чурапчыга кэлэр этим.

Манна кэлбиккэр, дьон эйигин туту билбиттэрэ буолуо?

- Билэн. Көрсөн баран, «Ты-супер» бырайыакка хайдах кытта тийбиппитин, хаһыс миэстэ буолбуппун ыйтааччылар.

Иллэн кэмгэр тугунан дьарыктанабынэй?

- Иллэн кэммэр тустабын, футболлуубун, тиэнистибин, уопсайынан, араас көрүгүнэн дьарыктанабын уонна ыллыбын. Ордук халсабайынан сөбүлээн дьарыктанабын. Коллеһым уопсастыбаннай тэрээһиннэригэр көхтөөхтүк кыттабын.

Чурапчы улууһугар араас күрөстэргэ кыттыбытыг буолуо?

- Улуустаабы хабылгык, хаамыска күрэхтэһиитигэр иккис миэстэ, халсабайга бастагы миэстэ буолуоталаабытым уонна Чурапчы устудьуоннарын икки ардыларыгар ытыллыбыт «Голос» бырайыакка Гран при кыйылаабынан тахсыбытым.

Ыччат баала олус үчүгэйдик ааста дии санаатым.

Кэнсиэри ордук сөбүлээн көрдүм.

- Абааччыларга баба санаан?

- Үөрэхтэригэр, үлэһиттэригэр үрдүк ситиһиилэри! Ити курдук, Одьулууннаабы техникум устудьуона үөрэбин таһынан иллэн кэмгэр бэйэтин сайыннараары араас дьарыктарга сылдьар эбит. Владимир Климовский эбэрдэлээн туран, сырдык баба санаата туоларыгар, үрдүктөн үрдүккэ дьулуһарыгар, ситиһиилэри бабарарбыт.

БААЛ КОРОЛЕВАТА

Клавдия, кэпсэтибитин бэйэбин билиһиннэрииттэн сабалыахха.

- Хадаар нэһилиэгэр Наталья Денисовна уонна Семен Дмитриевич Климовтар дьэ кэргэттэригэр иккис обонон күн сирин көрбүтүм. Ийэм Наталья Денисовна С.Д. Флегонтов аатынан Хадаар орто оскуолатыгар үлэһиттэ. Бэйэм 2017 сыллаахтан ити оскуолага үөрэх сэкирэтээринэн үлэһитим. «Татим» эдэр педагогтар ассоциацияларын уонна оскуола профсоюзунун чилиэнэбин. Икки кыыс оболоохпун. Арина бастагы кылааска үөрэнэр уонна Диана – түөрт саастаах, Хадаардаабы «Мичил» уһууаан иитиллээччитэ.

- Тугунан интэриһиргээн дьарыктанабынэй?

- Иллэн кэммэр нэһилиэк олоһор көхтөөхтүк кыттабын. 2016 сылтан араас дойду манньааттарын мунньабын. Кэллээксийэбэр Сэбиэскэй Союус манньааттара, мань тэнэ Европа, Израиль, Кытай, Англия бытархай харчылар бааллар. Дойду араас мунугар олорор аймахтарым, билэр дьонум ыталлар. Бу муньуум 30-40 сылынан устуруулаа хаалыахтара дииэн туран, дьяныардаахтык нумизмат буспарга дьулуһабын.

- Улуус ыччаттын Сага дьыллаабы баала төһө бэрэ ааста дии санаатын?

- Ыччат баала үрдүк тэрээһиннээхтик ытыллына. Наһае үчүгэй кэнсиэри, Сага дьыллаабы туруорууну көрдүм.

- «Баал Королеваата» анал ааты эйизэх интэриһиттэригэр төһө соһуйдун?

- Соһуйдум, үөрдүм.

- Инники былааннарын?

- Инникитин да маньк тэрээһиннэр ытылла турдунар. Хадаар нэһилиэгин ыччата улууска ытыллар араас тэрээһиннэргэ көхтөөхтүк кыттыахпыт.

Ч Г Ф К С И
волонтерская
киинин
салайааччыттан
Г а л и н а
Гаврильевна
Алексееваттан
аасыт 2018 сыл
Арасыйыаба
Үтүө Дьулуур
сылын чэрчитинэн
туох үлэ-хамнас
ытыллыбытын туһунан сырдатан
кэпсиригэр көрдөстүм.

Волонтерской киин балаһан ыйын 10 күнүгэр 2015 сыллааха тариллбит. 2017 сыллаахтан Арасыйыатаабы волонтердар кииннэрин ассоциациягар кирибит. Барыта 57 регионтан 133 тэрилтэ баар. 2018 сыл түмүгүнэн бастын РФ волонтерской тэрилтэлэр ортолоругар кириэн, ылар үлэлэрин хайысхатынан инники иналлар. Бу киин устудьуоннары эрэ буолбакка, үлэһиттэрин эмиз хабан кытыннарар. 2013-2018 сылларга Волонтерской киин тэрээһиннэригэр барыта 1648 волонтер кыттыыны ылбыт.

Волонтерской киин сүрүн сыалынан буспар институтка волонтердар хамсааһыннарын сайыннары, гражданской уопсастыба сайдытыгар, олох хааныстыбатын тупсарыга устудьуоннар уонна үлэһиттэр көхтөөхтүк кыттар кыахтарын түмүү, ыччаттар актыыбынастарын үрдэтэр усулуобуйаларын тэрийии. Киин ыспартыыбынай, экологической, социальной култуурунай уонна

«БАСТЫН УОПСАСТЫБАННАЙ ТҮМСҮҮ-2018»

педагогической хайысхаларынан үлэһиттэр.

Үрдүк үөрэх кыһатын үлэһиттэрэ, устудьуоннара «Ыспартыыбынай» түөлбө бэтэрээннэрин кытары ыкса ситимнээхтик үлэһиттэр. Маны тэнэ институт уонна Соловьев нэһилиэгин шефствэнэн, Соллаев нэһилиэгин сайдытыгар үлэһиттэрэ үтүө үгэс буолбут. Адам саастаах дьонго волонтерской кемеңу онорор «Красота в каждом возрасте» дииэн акцияга кыттыбыттар. «Ыспартыыбынай» түөлбө ытыктанар кырдыбаастарыгар, бэтэрээннэригэр араас субуотунньуктары тэрийэн ыыппыттар. Ол курдук, оттук мастарын хайыппыттар, дьяарыстаабыттар, иһэр муустарын бэлэмнээбиттэр, олбуордарын, дьизэлэрин иһин хомуйбуттар, ыраастаабыттар. Маай бырааһынньыктарынан ытыкмааны улуус кырдыбаастарын эбэрдэлээбиттэр, Кыайы параатыгар Аба дойду сэриитин уонна Көһөрүллүү кыттылаахтарын арыаллаабыттар. Маны таһынан араас хабааннаах тэрээһиннэри ыыппыттар. «Самцветы» уопсастыбаннай түмсүү аһыллытыгар көмөлөстүттэр. Институт эр дьонго, устудьуоннара Чурапчы, Амма улуустарыгар халаан уутун содулларын туоратыга үлэһиттэр уонна кеме харчыны хомуйан туттарбыттар.

Чурапчы улууһугар эрэ буолбакка, араас уопсастыбаннай тэрээһиннэргэ волонтердар көхтөөхтүк кытталлар. Ол курдук, быйыл Тюмень куоракка

ытыллыбыт Аан дойдутаабы биатлон Кубогар 8 волонтер, Арасыйыатаабы бокса чөмпүйэнтэтигэр 1 волонтер, Аан дойдутаабы мас тардыһытын чөмпүйэнтэтигэр 7 волонтер, «МИНИСТР» зональной дьыалабыай ооньууга 10 волонтер, Н.Н. Тарскай аатыгар өрөстүүбүлүкэтээби тустуу турнирыгар 12 волонтер, Чурапчы улууһугар «Сааскы үтүө санаа нэдиэлэтигэр» 112 кыттааччы, Бүтүн Арасыйыатаабы «Үтүө санаа уроуктара» акцияга 10 волонтер, «Үтүө санаа харыйата» акцияга 4 волонтер көхтөөхтүк үлэһиттэр. Норуоттар икки ардыларынаабы волонтердар форумнарыгар, Бүтүн Арасыйыатаабы «Россия – страна возможностей» форумна уонна «Синергия Севера» ычат форумугар «Школа волонтера» хайысхага ситиһилээхтик кыттыбыттар, маны таһынан Чурапчы улууһугар «Тэйэр Хайа айылгытын харыстыахха» оболор экологической сайынны лааһырдарыгар устудьуоннар волонтер быһытынан баһаатайдаабыттар.

Волонтер үлэтин-хамнаһын өйүүллэрин, сыаналыылларын иһин институт ректорыгар Иннокентий Готовцевка уонна улуус баһылыгар Андрей Ноговицынна махталларын тизэрдэллэр. Улуус олохтоохторугар ситиһиилэри бабараллар.

Марфа ПЕТРОВА.

ИЛЬЯ БЕРЕЗКИН: “Устудьуоннар сана уопсай дьыбэ олоруохтарын бабарарыт”

Улууспут биир самай тутуах үөрэбин кыһата – Чурапчытаабы колледж буолар. Устудьуоннар төһө да манна орто анал идэни баһылааталлар. ханнык даҕаны үрдүк үөрэх кыһаларынааҕар үрдүк квалификациялаах каадырдарынан ананан, өрөспүүбүлүкэбит араас муннуктарыгар үлэли-хамсыы бараллар.

Ханнык баҕарар үөрэх кыһата, үөрэби таһынан, туох ханнык иннинэ устудьуоннарын олорор дьыэнэн хааччыа сатыыр. Былырыныгыттан саҕалаан колледж кэлэктиибэ бүтүүн түмсөн, уруккута эргэ гимназия дьыэтин өрөмүөннээн, бизэ сылга сөбүлэннэ илии баттаһан, арендаҕа ылан олорор. Оттон ааспыт сыл сэттинни 6 күнүттэн устудьуоннар олорор уопсайдарыгар сэбидиссэийинэн бойобуой дьыйылар кыттыылаахтара **Илья Сергеевич Березкин** ананан үлэтин саҕалаата.

– Илья Сергеевич, уопсайга төһө ыччат олорорун, үлэ-хамнас хайдах баран иһэрин кэпсээн дуо?

– Билинни туругунан, испиһэкиэ кириэринэн, 89 оҕо олорор. Итинтэн күн бүгүн 60 устудьуон олорор, оҕо ахсаана наар хамсыы, уларыа турар – сорохтор практикалана сылдьаллар, ким эрэ күрэхтэһиһэ кыттар о.д.а. араас биричинэлэринэн кириэллэр-тахсаллар. Саха сирин бары улуустарыттан кэлэн үөрэнэллэр, хоту уонна Бүлүү бөлөх улуустартан үгүстэр. Кинилэри таһынан 9 кылаас кэнниттэн үөрэххэ кирибит 26 үөрэнээччи олорор. Дьыбит-уоппут эргэ. Ону ол диэбэккэ, бэйэбит ылсан, иһин-таһын өрөмүөннээн, толору хааччылыы ситимин (суунар сир, туалет, душевой) киллэрэн үлэлэтэ турабыт. Устудьуоннар икки этээһинэн олороллор: үһүс этээскэ кыргыттар олороллор. Кинилэр аһыыр сирдэрэ, суунар душтара барыга бэйэлэрин этээстэригэр баар. Оттон аллараа этээскэ уопаттар олороллор. Үлэһиттэр, бэйэбин

ааҕан, ахсыабыт: үс дьүгүурунай вахтер, биир танаһы-сабы тутуаҕы, малы-салы уурар хос сэбидиссэийэ, остуорас, биир баспытаатал уонна мин.

– Устудьуоннар күннээби режимэрин уонна үөрэхтэрин таһынан, уопсайга туугунан эбии дьарыктаналларыт?

– Маннай, режим туһунан кэпсээм. Устудьуон сокуоннай сааһын туолбут буоллабына, кинини кытары дуоҕабар түһэрсэбит. Онно уопсайга олоруу быраабылалара, ирдэбиллэр барыта суруллаллар, ыйга 175 солкуобайы төлүүлэр. Оттон төгүрүк тулаайах уонна социальнай көрүүгэ сылдьар устудьуоннартан, онуоха сөп түбэхэр ыспыраапкалаах буолахтарына, төлөбүр ирдэниллибит. Устудьуоннар сарсыарда 7 чааска тураллар. Колледж автобуса кэлэн үөрэхтэригэр илдьэр. 9 чааска баспытаатал кэлэн, куорпуска хаалбыт оҕолору быһаарсан, ыалдьыбыт оҕо баар буоллабына, хайаан даҕаны балыыһаҕа ыттар. Эбиэттэн киһэ колледжга анал куруһуоктар үлэтиллэр: волейбол, баскетбол, үңкүү, буулдьанан ытыы. Сана дьыл иннинэ колледж үлэһиттэрэ уопсай сүбээнэн, харчы жомуйан, тизнис, хабылык, хаамыска, дуобат, саахымат тээбириннэрин уопсайга олорор оҕолорго анаан атыыластыбыт. Иллэн биризмэлэригэр ким баҕалаах кэлэн дьарыктанар, оонньуур. Сорох уопаттар Александр Федотов аатынан услюрт киинигэр гириэс, хапсаҕайга, футболга дьарыктаналлар. Уопсайынан, иллэн кэмнэрин көрөн, дьарыктаах буолалларыгар кыһалабыт.

– Устудьуоннар бэрээдэктэрэ хайдаһый?

– Мин бу үлэбэ кириэхпиттэн, кэжэ бэрээдэги кэһиилэр тахсыталаатылар, ол кистэл буолбатах. Онтон саамай улахан бэрээдэги кэһи, биллэн турар, арыгылааһын эбэтэр итирик туруктаах уопсай дьыбэ кэһи. Оннук устудьуоннары уопсайтан таһаарыбыт, эбэтэр үөрэхтэригэр устабыт. Ордук күһүн уонна саас арыгылааһын бэлиэтэнэр. Ити кэмнэ бастаах адаптацияны ааһыы уонна халлаан сылһыан, бары-кэһи элбиир. Итини утары куускэ профилактикалыыр үлэни ыытабыт, ону тэнэ биһигини кытары полиция отдэлиттан участкайыт Ньургуйаана Николаевна Попова ыкса үлэлэхэр. Кини кэмниттэн кэмигэр

кэлэн, устудьуоннары кытары көрсүһүүлэри тэрийэр. Итиннэ улуус дьаһалтагыттан саастарын ситэ туола илик оҕолору кытары үлэлэхэр хамыыһыйа, улуустаабы киин балыыһа үлэһиттэрэ кэлэн көрсөллөр, лизксийэлэри ааҕаллар.

– Уопсайга устудьуоннар олороллоруугар туох тийбэтиит? Туох кыһалбаны көрсөбүтүөй?

– Устудьуоннар сана уопсай дьыбэ олоруохтарын бабарарыт. Ити—саамай улахан баҕа санаабыт. Устудьуоннар колледж, улуус ыттар тэрээһиннэригэр, субуотунньуктарга, акцияларга бука барытыгар көхтөөхтүк кытталлар.

Иннокентий Новгородов Таатта улууһун Чөркөөх нэһилиэгиттэн кэлэн олох-дьаһах хомунаальнай хаһаайыстыба отдэлиениетыгар 1-кы кууруска үөрэнэр. “Үөрэнэр, уопсайга олорор үчүгэй. Уруккуттан Чурапчыга колледж баарын истэр этим, ол иһин бэйэм баҕабынан үөрэнэ кэлбитим. Үөрэтэллэрэ үчүгэй, физика предметин ордоробун. Сана уопсай тутуллуон баҕарар бэҕэ буоллахпыт.”

Дьулустаан Орлов Уус Алдан улууһун Боробон нэһилиэгиттэн кэлэн, гаас оборудованиетын эксплуатациялаан монтажтыыр отдэлиениеҕа 2-с кууруска үөрэнэр. “Үөрэхтэр үчүгэйбин. Сана уопсай туталлара эбитэ буоллар, өссө үчүгэй буолуо этэ. Манна Уус Алдан улууһуттан 10-тан тахса оҕо үөрэнэр.”

Дьулустаан Семенов Ньурба улууһун Хорула нэһилиэгиттэн кэлэн, гаас оборудованиетын эксплуатациялаан монтажтыыр отдэлиение 1-кы кууруһугар үөрэнэр. “Уопсай дьыбэ өрөмүөн наада, улахан тымныыларга бастаах этээскэ олус тымныы. Онон сана уопсай тутуллуон баҕарабын, өссө даҕаны үс сыл үөрэниэхтээхпин. Бэйэм хара үлэбэ убааммыт кили буоларым быһыытынан, наада буоллабына, уопсай үлэбэ кыттыһыам этэ.”

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

БИИРГЭ ҮЛЭЛИЭХТЭРЭ

Тохсуньу 23 күнүгэр Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтага уонна Д.П.Коркин аатынан Чурапчытаабы ыспартыыһынай интэринээт – оскуола икки өттүттэн биригэ үлэлэхтэргэ биир сыллаах сөбүлэни түһэристилэр. Сурун чааһынан оскуола адэр учууталларын нэһилиэк ыттар уопастыбаннай олоһор кыттыыларын үрдүктүк сыаналаан, интэринээт – оскуола томторугар биир кыбартыыра күлүүһүн Сахаяна Лавроваҕа, Сардаана Винокуроваҕа, Татьяна Поповаҕа, Татьяна Сивцеваҕа, Айталина Постниковаҕа туттардылар. Иннокитин нэһилиэк ыччатын интиига “Ыспартыыһынай” ТОС уопастыбаннай олоһо салгыы тэтимнээхтик сайдарыгар олук уурулунна.

«Чурапчы нэһилиэгэ» МТ дьаһалтатын пресс-киинэ.

Хараххын харыстаа

Билинни кэмнэ киһи ааҕан сиппэт санаттан сана араас туһалаах технологиялар айыллан, тулсарыллан, олоххо балысханник кириэн иһэллэр. көмүүтэр, суотабай төлөпүөн, тэлэбиисэр, танас, иһит сууһар массыыналар, уо.д.а. киһи күннээби олоһун чөлүктэр тэриллэр. Ол эрэри балартан киһи доруобуйатыгар охсуулаах буоларын билэбит. Киһи күннэ, ортотунан, көмүүтэргэ аҕыс чаас үлэһири. Маны таһынан ыччаттар иллэн буоллубут да, төлөпүөммүтүгэр баар араас социальнай ситимнэргэ («ВКонтакте», «Инстаграм», «Твиттер», «Фейсбук» уо. д.а.) кирибит, сонньууларга сонньуубут. Ол түмүгэр харахпыт төрүт сыныаммат. Быраастар кэлинни кэмнэ харах ыарыылаах дьон ахсаана эбиллибитин бэлиэтиллэр.

Туһаннаах испиһэистэр черниканы уонна моркуобу сизн дьон сүбэлиллэр. Бу астар харабы эмтээбэттэр, ол эрэри элбэх туһалаах битэмииннэринэн уонна микроэлементнэринэн хааччыаллар.

Моркуобу аска кутан, салаат онорон сизэхин эбэтэр блендергэ утах онорон иһиэххин сөп.

Утах онорорго биир килэ моркуоп, лиитирэ анаара уу уонна 50 мл. апельсин симэһинэ наада.

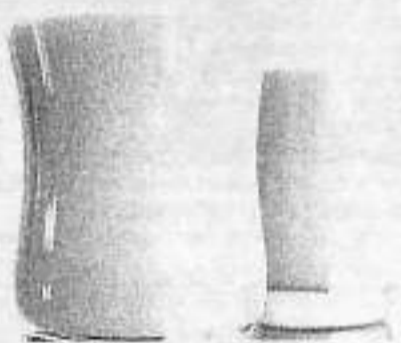
– Моркуоппутун ыраастыыбыт, кырбыыбыт.

– Блендергэ эрийтэрэбит. Моркуоппут симэһинэ аҕыйах буоллабына, кыратык уу кутан биэрэбит. Ол кэннэ пюребытын итии ууну кытары үчүгэйдик булкуйабыт.

– 15-30 мүн. устата сойута уурабыт.

– Сойбутун кэнниттэн сиidalиибит.

Утахпыт бэлэм. Апельсин утаҕа да суох бэйэтинэн эрэ иһиэххэ сөп. Апельсин утаҕыттан

ураты бэйэн сөбүлүүргүнэн дьаабылыка, сүбөкүлэ, лайм, лимон уо.д.а. эбиэххин сөп.

– Харах сылайыыгыттан, күүрүүттэн анал гимнастиканы оноро сылдьахтаахпыт. Гимнастика бастатан турар, харах мөлтөөһүнүн тохоттор аналлаах. Хас биридди киһи маньык дьарыгы маҕды оноро сылдьахтаах. Уруһуйга көстөр Уильям Бейтс харахха эрчиллиилэрин туһанын. Күннэ иккитэ-үстэ биридди-иккилии мүнүүтэ онорун. Хас биридди эрчиллиини 10-15 секүүндэ.

Дьон үксүгэр доруобуйагыгар дьалабайдык сыһыаннаһар. Хопобура, ыарыы бэйэтэ ааһыа, бэйэтэ көңүө дьон тутуах саныгылар. Харахпыттын харыстыыр сыалтан көрөр ноборуусканы кыччаттын, сырдатыыга сөптөөх режими талын, сөптөөхтүк аһаан.

ТИЭРГЭН

Дьиз кэргэннэ аналлаах балаһа

чабырбаха, норуот ырыатыгар элбэх ситиһилээхтэр. Маны таһынан устуордунан эмиз дьарыктаналлар. Эдик 2018 сыллаахха гимназияба ытыллар "Туйгун уолан" күрээкэ кыайбыта. Улахан уолаттарым «Туллукчаан» уһууаанна итиллибиттэрэ. Уһууаантан сабалаан араас күрэхтэһиллэргэ кытталлар. Дьыссаакка саха ырыатыгар-тойугар Ирина Захарова уһуубута. Эдгар 2014 сыллаахха Москваба норуоттар икки ардыларынаабы «Принц и Принцесса Вселенной» күрээкэ кыттан бастаабыта уонна өрөспүүбүлүкэтээби «Олонхо дойдутун оботобун» куонкуруска «Кэсиплээх этээччи» аат кыайылаабынан буолан, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Култуураба министриэ Андрей Борисов гранын ылан турардаах. Витя уһууаан итиллээччилэригэр аняммыт улуустаабы «Тамаллааы Бэргэн» устуорт күрээбэр иккис миэстэ буолбута. Виолетта сахалыы ырыалары, кэнсиэрдэри көрөрүн сөбүлүүр, онно көрбүт-истибит ырыаларын ыгылырга холонор. Кырабыт иккитэ буолла.

Дьиз кэргэнинэн араас таһымнаах тэрээһиннэргэ көхтөөхтүк кыттабыт. Халобура,

сайыннардаахха, ийэ кылыһах син биир тахсар. Онон суолта ууран дьарыктаныахха эрэ наада.

– Дьиз кэргэнинэн бырааһынньыктары хайдах бэлэтиигитий?

– Хадаар нэһилиэгин Уорба учаастагар эбэлээх эһэбитигэр Раиса уонна Михаил Степановтарга тийээн бырааһынньыктыбыт. Онно тахсан сайылааһыныбыт.

Ырыа куттаах дьиз кэргэн

Бүгүн «Тиэргэн» балаһаба саха үгэстэрин, култууратын өрө тулпурт, кизиг эйгэбэ тарбаатар элбэх оболоох Ивановтар дьиз кэргэни билиһиннэрэбин. Ыал ийэтин Елена Ивановна Иванованы кытары көрсөн сэхэргэстим.

– Елена Ивановна, үтүө күнүнэн, дьиз кэргэнин туһунан билиһиннэр эрэ.

– Биһиги харахпытан хайбаһан, сүрэхпитин эн сөбүлөһөн, истиг таптатынан 2011 сыллаахха ыал буолбулут. Кэргэним Герман Викторович – Сунтаар улуунуттан төрүттээх, 4 уол оболоохтук, биер кыыстаахтыг. Икки улахан уолаттарбыт Эдик уонна Эдгар С.К. Макаров аатынан улуустаабы гимназияба ситиһилээхтик үөрэнэллэр. Үһүс уолбут Витя «Туллукчаан» уһууаанна сылдыар. Кыраларбыт Виолетта уонна Виталий дьизлэригэр олороллор. Абабыт – суоллар, иллэнг кэмигэр «Натяжной потолоктары» онорор уонна кыра оболорбутун көрөр. Бэйэм Чурапчы гимназиятыгар эбии үөрэхтээһин педагогунаан, «Арылхаана» фольклор куруһуогун салайааччытынан үлэлиибин.

– «Арылхаана» фольклор кэлэктиибэ араас таһымнаах куонкурустарга ситиһилээхтик кыттарын истээччибит...

– Күһүн Сочи куоракка норуоттар икки ардыларынаабы күрээкэ кыттан, I истиэпэннээх лауреат буолбулут. Маны тэнэ «Бастын ырыа кэлэктиибэ», «Бастын көстүүм» анал ааттары, уолсайынан, биэс анал ааты ылбылпыт.

– Дьиз кэргэнин ситиһиитин билиһиннэрэ түс эрэ.

– Бэйэм төрүт култуура у-уутала буоларым быһыытынан, оболорбут сахалыы куттаах-сүрдээх, сахалыы сизэрдээх буолалларын туһугар кыһаллабыт, олуну иити хайысхатын онно туһаайабыт. Төрүт култуураны, үгэстэри кыра оҕо эрдэхтэриттэн үөрэтэбит, онно-манна кытталларын өйүүбүт. Ол иһин оболорбут кыра эрдэхтэриттэн тойукка, олонхо, бэҕэ, улахан уолаттарым «Туллукчаан» уһууаанна сылдыар.

ТОС аатыттан «Кыһыны атаарыыга» ыллаабылпыт. Анна Барашковаба аняммыт өрөспүүбүлүкэтээби куонкуруска Виолетталыын кыттыбылпыт уонна оболорум оҕо ускуустубатын оскуолатыгар сылдыар буоланнар, муусукаалынай оскуола үбүлүөйдээх кэнсиэригэр уонна «Арылхаана» 10 сыллаах үбүлүөйүгэр эмиз ыллаабыттар. Гимназиябыт ыһтар тэрээһиннэригэр көхтөөхтүк кыттабыт.

– Ырыаһыта суох төрөппүттэр оболорун ырыа эйгэтигэр сыһыарыахтарын баҕарар буоллахтарына, онно тугу сүбэлээн этэй?

– Ырыа – олох аргыһа. Ыллаабаат киһи дьиз суох. Саха норуота бэйэбит айылҕаттан ыллыыр дьэбуурдаахпыт. Ол иһин дьарыктаахха,

Сайын устата дьоммутугар көмөлөһөн, сүөһү көрөбүт, оттуубут, ынах ыыбыт, сир астыыбыт. Уолаттар аҕаларын кытта тэнэ сылдыан, эр киһи үлэтин барытын үлэтиллэр. Онон тизхиньикэни холкутук баһылаатылар. Оттуулар-мастыылар, эһэлэригэр күүс-көмө буолаллар. Дьоммут сүөһү иитиитинэн дьарыктаналлар.

– Билигин төрөппүттэр биризмэлэрэ суох буоллабына, мэйһидээбэтиннэр дьиз оболоругар төлөпүөн туттаран кэбиһээччилэр, ону эн туох дии саныыгыныи?

– Аныгы олох сизэринэн төлөпүөннэ оҕо барыта убанар. Олох ыксыы сылдыар буоллахтына, оболорбор төлөпүөнү көнүлгүүбүн. Ол эрэри, өлөрсүүлээх, хаан тохтуулаах видеолары буолбакка, сахалыы киинэни, кэнсиэри холбуу сатыыбын. Эппитим курдук, кыһыым кэнсиэрдэри сөбүлээн көрөр, сизэжилэ иннигэр туран ырыаһыттары үтүктэр.

Саха оҕото буолан туран, төрөөбүт тылын-өһүн, култууратын билиэхтээх дии саныыбын. Билинги оболор нууччалыы мулыгы, омукуу киинэлэри көрөллөр, онно аһара убанан, санаралларыгар хайаан даҕаны нууччалыы тылы кыбыталлар, сорохтор букатын да нууччалыы санараллар. Биһиги дьиз кэргэннэ саха тылын өрө тутабыт уонна ону оболорбуттун ирдийбит. Оболорбут бэйэ-бэйэлэрин икки ардыларыгар иллээх, истин сыһыаннаах буолалларын туһугар кыһаллабыт.

– Ааҕааччыларга баҕа санаан?

– Үүммүт 2019 сылга туох баар ситиһини, таһаарылаах үлэни-хамнаһы, тус олохторугар табыллыыны баҕарабыт. Киһи ыра санаата туолар, онон үтүө баҕа санаабыт сырдыкка, урдүккэ таластын, дорусуйаны, дьолу-соргуну баҕарабын!

Дьиз кэргэн үгэһин, сизэрин олохсутууга – тэттик сүбэлэр

Беляевтар дьиз кэргэттэрэ.

Үгүс ыал бэйэтэ тутуһар араас үгэстээх, сизэрдээх – туомнаах. Халобура, дьиз кэргэнинэн биригэ айылҕаба сылдыһы, бэлэз күннэри бэлэтиээһин уонна да атын. Бу дьиз кэргэни түмэр уонна сомоҕолуур.

Эдэр ыалга тугу сүбэлээххэ сөбүөй?

• Дьиз кэргэн сыл устата тугу ситиспитин бэлэтиээн иһэр күнүгүн (дневник) оностуохха. Сыл түмүгэр

ким тугу ситиспитин ырытыахха. Сылтан сыл мунньулан иһэрин ситиһиэххэ.

• Үгэскэ кубулуйбут хаартыска альбомун оностуохха. (Кэлин дьон хаартыскаларын үксүгэр компүүтэргэ, флешкаба, төлөпүөннэ муньуаллар. Ол сүтэн хаалыан сөп). Сылга биридэ хайаан да дьиз кэргэнинэн биригэ олорон, ону анаан – минээн байытыахха, күнүн, ыйын, бэлэз түгэнин суруйуохха.

• Дьиз кэргэн төрүүчүтүн оностуохха. Оҕо улаатан ыал буоллабына, уруутун күнүгэр бэлэх быһыытынан туттарыахха. Онон удьуор ситимэ быстыбатын, салгыы оноһуллан иһэрин ситиһиэххэ сөп.

• Дьиз кэргэнинэн Арчы дьизтигэр сылдыан ыраастаныахха, куту-

суру бөҕөргөтүнүөххэ. Ону үгэскэ кубулутоохха.

• Көлүөнэттэн көлүөнэбэ бариллэр, сылга биридэ туттуллан аһар дьиз кэргэн малын муньуоохха. Халобура, бэйэтэ туох эрэ ураты устуоруйалаах харыйа оонньуура да буолуон сөп.

• Күннээби биер кудьус олобу уларытан, кэммитэн кэмигэр түс бэйэбэ үөрүүнү, тугу эмэ бэлэхтиэххэ. Халобур, туох да сылтаба суох, оболордуун биригэ кафеба, пиццерияба, суши-барга уо.д.а., сиргэ сылдыар үгэһи киллэриэххэ.

• Дьиз кэргэн айылҕаба тахсан сыннаһар сирин күһүн, саас хомуйар сизэрин туһуоохха.

• Аймагынан, дьиз кэргэнинэн түмсэн, кэммитэн кэмигэр мустан, хаартыскаба туһуөххэ.

• Дьиз кэргэн уратытын, сатабылын, дьобурун көрдөрөр эмблематын, пазрбэтин толкуйдуоохха. Бас билэр анал малларгар ону түһэриэххэ (чааскыга, футболкаба, дневниккэ, фотоальбомна).

• Дьиз кэргэн хас биридди киһитэ мустан олорон астыыр аһын үгэскэ кубулутоохха. Халобур, илиинэн оноһуллар бэллимээннар.

• Ити курдук, фантазиябытын уһугуннаран, төһө баҕарар бэйэбэ сөп тутбаһэр үгэстэри дьиз кэргэннэ олохсутуоххутун сөп.

Антонина КАПРИНОВА,
психолог.

Ньургуйана Беляева хаартыскаба түһэриитэ.

Сыһыарыыны бэлэмнээтэ Марфа ПЕТРОВА.

ЧӨМГҮЧҮК

Оболорго уонна дьахталларга аналлаах сыһыары

ТАНАС КУУКУЛАНЫ ОНОРУУ АБЫЛАНГАР

Тильдакуукула дьиз интерьерын кизгээтэргэ аналлаах. Үксүн кыыс хоһун уонна куукунаны кизгээтэргэ тутталлара. Бу көрүнү норвежской дизайнер Тони Финнангер дьиз дьахтар айбыт. Тильда сирэйигэр көннөрү туочука харахтаах уонна тэтэркэй имнээх. Сүрүн болгомто кырасыабай танаһыгар, аксессуарыгар уруллар. Билигин Тильдаттан атын араас авторскай куукулалар көрүнгэрэ элбээтилэр.

Билиги улууспутугар манньк сэдэх, ураты дьарыгынан – кэрэ, кырасыабай куукулалары оноруунан Дария Афанасьевна Маркова дьарыктанар. Мантан аллараа Дария танас куукуланы оноруу абылангар хайдах ылларбытын, кини обо иштиитигэр санааларын аабын.

ДЬИЭ КЭРГЭН

Мин 1974 сыллааха тохсунньу 21 күнүгэр төрөөбүтүм. Төрүт чуралчыларбыт Адам Афанасий Абдулович – мас ууһа, урут бытовое комбинатка үлэстэбитэ. Ийэм Варвара Николаевна инфекционнай балыһаҥа пенсияҥа тахсар дизай медицинаэрэнэн үлэстэбитэ. Кэргэним Владислав Степанович Марков – үөрэх управлениетыгар үлэ харьстабылын кылаабынай исписалиинһа. Бэйэм пенсионнай управлениеҥа сүрүннүүр исписалиинһан үлэстиибин. 3 оҕолоохтум. Айтал 10, Сайаана 9, Дьулустан 7 саастаахтар. Үһүөн С.А. Новгородов аатынан Чуралчы орто оскуолатыгар начальнай кылааска үөрэнэллэр. Айталбыт муусука үнүстүрүмүөнүн экспериментальной

кылааһыгар үөрэнэр. Кылааһынан флейтаҥа, уо.д.а үнүстүрүмүөннэргэ сонньууллар, араас куюкурустарга кытталлар. Сайаанабыт уруһуйдуур талааннаах, муода устуудуулатыгар сылдыар. Билырыын «Бриллиантовые нотки» Гран-при буолан, Өлүөнэ очуостарыгар күүлэйдэн кэлбиттэрэ. Кыра уолбут Дьулустан улахан ситиһининэн 2 сааһыгар улуустаабы «Детский лепет» дьиз куюкурууска ырыа ыллаан, 2-с миэстэ буолан турардаах. Бу курдук арааһынай грамоталара, дипломнара мунньуллан иһэр.

ТАНАС КУУКУЛА СЫАНАТА

Мин биер куукуланы үлэ чааһынан суоттаахпына, 2-3 күн типтэхпин сөп. Оттон кизгээтэн кизгээ олордохпун, ыраатан иһэр. Ол иһин сакааһы ый инниттэн ыларым табыгастаах. Үксүн бэйэм бабабынан онорон баран, атыыга таһаарабын. Уус Алдантан, Мииринэйтэн, Ньурбаттан атыыласпыттара. Сыана туһунан эттэхпинэ, чөлүкүтик атыылыбын. Дьингэр, атын регионнар олох ыараханньк сыаналыыллар эбит. Сыанатыгар матырыяала уонна үлэн киирэр. Салгыы хайдах танастааһыттан көрөн, сыаната хамсыыр.

УПУТ АТАСТАҤЫЫТА, МААСТАР-КЫЛААСТАР

Инстаграмна куукула оноруутунан дьарыктанар атын кыргыттары кытта билсэбин, уопут атастаһабын. Үксэ собуруу олоорор нуучча кыргыттары. Сүрдээх эйбэстэр, ыйытыларбар дэбигис элбээттиллэр. Маны таһынан ватсапка «текстильные куклы» дьиз өрөспүүбүлүкэтээби бөлөхтөөхтүм. Онно тугу тиклэпитин ыйтабыт, ырытыһабыт, санаа атастаһабыт.

Икитэ маастар-кылааһы ыйпытым 1-кы бөлөхкө үөрэппит кыргыттарым бэйэлэригэр тиклэттэрэ, оттон 2-с бөлөхтөр чөлү сыаллаах салгыы тигэр былааннаахтар этэ. Сыралаһан олорон, куукулаларын танаһыттан атынын бүтэрэн илдээ барбыттара. Биер үөрэнээччим номнуо куукуланы онорон атыылаата. Үөрөммит кыргыттарым олутун астынан, махтанан барбыттара.

Билигин баҕалаах элбэх эрэри, бириэмэм тийбэт. Куукуланы оноруу күнүнэн бүлүт, сыралаах дьиз эрдэттэн сэрэтэбин. Холбур, 10 чаас иһигэр куукула этин-сиинин, баҕтабын, сирэйин уруһуйдаан бүтэрэбит. Танаһын салгыы дьизэлэригэр онороллор.

КУУКУЛАНЫ ОНОРУУ САБАЛАММЫТ ИСТОРИЯТА

2015 сыл олунньу ыйыгар аан бастагы куукулабын тикпитим. Эт дьуһуннээх лен матырыяал таах сытарын көрөн, куукула тикпит киһи дуу дии санаабытым. Биер кизгээ олорон, боростуойдук тигэн кэбиспитим, баайы сабынан баттаһабытым. Оболорум үһүөн былдыһа-былдыһа сонньосбуттара, миэхэ эмиз манньк куукула наада дэспиттэрэ. Бастаан боростуой Тильда көрүнгүнэн куобаҕы, эһэни тигэрим. Оттон интэриниэттэ хасыһан, танас куукулалар хайдах оҕоһуллалларын үөрэппитим. Бастагы куукулам олутун табыллыбыта, үөрүүбүттэн атыылыбын дьиз инстаграммдар таһаарбыллар, тутатына атыыласпыттара. Оттон кынаттанан, астынан, чөлү бу көрүнгө тохтообутум. Урут син обуруонан да тигэн, баайан, истанэн да көрдөбүм дии, ол эрэри, түгүм эрэ тийбэт курдук. Оттон бу куукуланы онороот, дууһам, изийим манна сыгарын өйдөөбүтүм. Күннээби түбүктэн тэйэн, бэйэ астынар дьыалатынан дьарыктанан, сылаабын таһаарабын.

ИННИКИ БЫЛААННАР

Кэнники шарнирнай куукуланы онорон боруобалыахпын баҕарабын. Обуруону уктааха, тобуга уонна тоҕолобо токуруйар, хамсыыр буолар. Сирэйэ эмиз дьиннээх курдук муннулаах, харахтаах буолар. Маны таһынан атын хайысканы боруобалыахпын эмиз баҕарабын, идизэйлэри көрдүүбүн.

КУУКУЛАНЫ ОНОРУУ КИСТЭЛЭННЭРЭ

Матырыяалбын «Ярмарка мастеров» дьиз интэриниэт сайтыгар киирэн сакаастыбын. Бу сайтка илиинэн онорор маастардарга аналлаах туох-баар матырыяал барыта баар. Сүрүннээн Красноярская, Москва, Челябинская, Владивосток куораттартан маастар-кыргыттар атыылыллар. Куукула матырыяала барыта натуральной буолар. Америка уонна корей хлопогынан тигэбит. Манньк хлопок сыаналаах, онон миэгэрэнэн буолбакка,

а т ы ы л ы т т а р бэйэлэрэ 35*40 см кэрчиги бэлэмнээн ыйталлар. Баттабар искусственной тресс уонна коза түүтэ матырыяал барсар. М а б а һ ы н н а а т ы ы л а н а р куукула баттаба иллистар дии

Оттон искусственной тресс киһи баттабын курдук, иллиститтэ, тарыаха да сөп. Оттон коза түүтүнэн бүрүчүөскэ да оноруооха, кырааскалыаха да сөп. Сыаната ол иһин ыарахан.

Выкройканы элбэхтэ уларыппытым. Уопуттаах биллиилээх ааптардар бэйэлэрин выкройкаларын ыарахан сыанаҥа атыылыллар. Ону атыыласпакка, кини хайдах итинник гыммыта буолуой дьиз толкуйдаан, айан, майгынаттарга дьулуһабын. Ол киһини олус үмсүгүтэр, хайдах буоларын көрөөрү ылларан иһэбин. Итинник идеальной буолуор дьиз уларытан, билигин үлэлиир чөлү 3 выкройкалаахпын. Куукулаларым уһуннара – 19, 22, 31 см.

Бастаан этин-сиинин оноробун. Атабын төбөтүттэн саҕалаан, кытаанах ғына күүскэ синтепурунан симэбин. Саамай үлэтэ онно сытар. Танас куукула сотору кэмнэн кыратык сымныыр, ол иһин итинник кытаанах ғына ыҕа симиллээхтээх. Салгыы төбөтүн ылан, акриловой кыраасканан сирэйин уруһуйдуубун, фенынан куурдабын. Ол кэннэ мооньугар олордобун. Билигин төбөтө,

илиитэ, атаба хамсыыр ғына тимээбинэн туттаран оноробун. Оттон баттабын тигиитэ кэлэр. Үксүгэр сакаасчыттан ыйытабын, улун суһуохтуубун дуу. Чуолкалыбын дуу дьиз.

Сакаасчыттар бэйэн фантазиялаан онор дьизтэриниэ, санаабар ордук табыллар. Куукулаларым танаһын истиилин бастаан биер идэлээх кыргыттарын көрөн үөрэтэrim, билигин өн-дүүһүн дьүөрэлэһиитин туһанабын. Сакаастыыр дьоммуттан романтичнай ғынабын дуу, аныгылы дуу дьиз ыйытабын. Онно сөп түбэһэр аксессуардыбын. Кэнники баайыбын сөргүтөммин куукулаларбар бэргэлэри, былаан-ыйалары баайар буоллум.

Атыыласпыт дьон бары үөрэллэр, астыналлар, хаачыстыбалаах эбит дьиз махтаналлар. Миэхэ үксүн оболорун төрөөбүт күнүгэр, Саҥа дьылга сакаастыыллар. Бу куукула наһаа кыра оҕо анемматах, дьингэр. Харьытаахтааххын, сирэйин ньарайдыа суохтааххын, танас сууйар массынаҥа сууйуллубат. Арай сэрэнэн тааска сууйуооха сөп.

Салгыытын 7-с стр.көр.

Салгыята, Иннин хаһыат 6-с стр. кер.

СИТИИИЛЭР

Кюнкурустарга, Бьыстапкаларга кыттыахпым бабарабын эрэзери, үлэлиир буолан ити өттүгэр кыаллыбат курдук. Билигин санаатахпына, 2015 сыл мизэх айар үлэбэр ситиһиилээх сыл ааспыт эбит. Ол курдук, улуустаабы «Далбар Хотун» кюнкуруска кыттаммын, «уран Хотун» ааты ылбытым. Үлэлиир тарилтэм пенсионнай управлениэ тэрийбит өрөспүүбүлүкэтээби «Марья-искусница» дьин кюнкуруһугар тикпит куукулаларбынан кыттан, дипломуна набараадаламмытым. Быйыл 2019 сылы көрсө, эмиэ айар талааннаахтар күрэхтэһиилэрин тэрийдэ. Онно «прикладной ускуустуба» дьингэ 65 кыттааччыттан 4 анал аат атаммыта. Мин «сувенир» дьин анал аапка кыайылыабынан тахсан, үөрүүм улахан.

ОБО ИИТИИТИГЭР КӨРҮҮЛЭР

Үссыры-сыллага обону иитэрыарахан. Кыра эрдэхтэринэ күнүпүһэр буоланнар, тэбис-тэи сонньууру, оннообор биер амтаннаах чупа-чупсу атыылаһар этибит. Билигин арыый улаатан, өйдөһөллөр-өйөһөллөр. Күүстээх быраабыланы тутуһан иити дьин суох. Барытын ис санаабынан (интуиция) салайтарабын. Хайбыыбын. Хайбаатааха, үөрэн, кынаттанан, өссө кыһалларга дьулуһаллар. Уолаттар уол курдук мэниктэр, кыыс намыын, холку. Мэниктииллэрин, сонньуулларын буйа сатаабалпыт, оҕо сонньуохтаах дьин саныыбыт. Ол эрэзери, туох барыта кэмнээх-кэрдиистээх, аһара бары дьин суох буолуохтаах. Төлөпүөнгө, кемпүүтэргэ биризмэнэн опордообут. Дьинэҕэ биер кытаанах киһи баар буолуохтаах. Холобур, биһиги дьинэҕэ абабыт миигиннээбэр кытаанах. Маны таһынан эбэбитин кытта олорор бусламмыт, кырдыабына ытыктыырга, көмөлөһөргө үөрэтэбит.

ЫАЛ ИЙЭТЭ, АБАТА ХАЙДАХ БУОЛУОХТААБЫЙ?

Төрөппүттэр оҕолорго холобур буолуохтаахтар. Аба уолун илдэ сылдьан, үлэ-хамнаска үөрэттиэхтээх, булка-алка сыһыарыахтаах эр киһи курдук тулуурдаах-дьулуурдаах буоларга такайахтаах. Оттон ийэ кыһынын астыырга, иистэнэргэ үөрэттиэхтээх, дьин ис үлэтигэр сыһыарыахтаах. Бэйэм дьону кэтээн көрөрбунан, үлэһит, үчүгэй дьон оҕото эмиэ оннук буолар эбит дьин санаатым.

Оҕо туох талааннаабын хайдах билэбит?

Оҕо кыра эрдэбиттэн туох талааннаабын, тугу иитэриһиргиирин бу тизхи толорон билэжхитин сөп. Оҕо бабатын көрөн, сайыннарарга кыһаллыг, айар-тутар эйгэтин олохтоон, дьинэҕэ ону-маны айаары ыспыт-тохлут буоллабына кыһылырыман.

Муусукаба интэриэс

- Оҕо оҕу кыра эрдэбиттэн муусука тыаһыыр сиригэр (холобур, саалаба талэбисэргэ муусука тыаһыыр) талаһар.
- Кырачаан мелодияны, тэтими түргэнник ыпынар.
- Кырачаан кининэйэн тугу эрэ ыллыыр курдук эбэтэр ханнык эрэ ырыаны чөлчөкитик ыллыыр.
- Мелодияны түргэнник өйдүүр.
- Хомолтолоох муусуканы иһиттэбинэ, кини эмиэ хомойор.
- Тэтимнээх, бэһизлэй ырыаба кини үткүүлээн барар.
- Оҕо бэйэтэ мелодияны айа сатыыр.
- Улаатан иһэр оҕо ханнык эрэ муусука үнүстүрүмүөнүгэр сонньуон бабарар.
- Бары көрүнгө «сөл» дьин эппиэттээбит буоллахытына, эһиги оҕо оҕу муусукаалынай олуктаах эрэ буолбакка, дьин талааннаах буолуон сөп. Сорох ыйытыларга «соробор» эбэтэр «наһаата суох» дьин эппиэттээбит буоллахытына, оҕо муусукаба талааннаах эрэзери, маны сайыннарар туһуттан дьарыктарга сырытыннарыаххытын наада. Үгүс ыйытыга «суох» дьин буоллабына, муусукаба талаан суох.

Худуоһунньук

- Кырачаан киһи бэйэтин санаатын, наһарыаннаатын тизрдээри, пластилиньнан онорор эбэтэр уруһуйдуур.
- Араас предмети, кыылы-сүөлү, дьону дэбигистик сатыырын таһынан ситуациялары уруһуйдуур.
- Хартыһалары, эбэтэр уруһуй айымньыларын көрдөбүнэ, тугу эрэ толкуйдуур курдук туттар.
- Оҕо оҕу иллэн кэмигэр үксүгэр уруһуйдуурун эбэтэр ону-маны онорорун астынар.
- Кумаабыттан араас фигуралары кырыһарын сөбүлүүр.
- Илиинан дьинэ-уоһка, тагаска-сапка сыһыаннаабы онорорун сөбүлүүр.
- Улаалпыт оҕо биллиилээх дьон уруһуйун туһунан холкутук быһаарсар, бэйэтин санаатын этэр.
- Ыйытыларга улахан анаарыгар «сөл» дьин эппиэт оҕо чэхчы талааннаабын көрдөрөр. Оттон анаарыгар «соробор» дьин буоллахытына, оҕо оҕу талаанын арыһарга көмөлөһүөххэ наада. Оттон үксүгэр «суох» дьин хоруй эһиги оҕо оҕу уруһуйга интэриэһэ суоһун бэлиэтир.

Артыыс талаана

- Атын оҕолор, улахан дьон тугу ғыналларын үтүктэрин сөбүлүүр.
- Кэпсиригэр сорох тылларын мимиканан, туттан-халтан солбуйуон сөп.
- Атын дьон туһунан кэпсиригэр кинилэр куоластарын үтүктэн санарыан сөп.
- Билбэт дьонун иннигэр кыбыстыбакка толорон көрдөрөр.
- Оҕолору эбэтэр улахан дьону дьэзбалирин роуһырыш сөбүлүүр.
- Имигэстик хамсанар.
- Араас сонньуулары толкуйдуур.
- Кизэн фантазиялаах.
- Кырасыабайдык таһнарын сөбүлүүр, тагас стилин дэбигис өйдүүр.

Үксүгэр «сөл» дьин буоллахытына, оҕо оҕу артыыс буолар улахан талааннаах. Аһаарыгар «соробор» дьин буоллахытына, артыыстыыр талаанын тустаах дьарыктарга сырытыннаран, сайыннарыаххытын сөп. Үксүгэр «суох» дьин артыыс буолар талаана суоһун көрдөрөр.

Айар талаан

- Оҕо оҕу толкуйдуур дьобура сайдыыт.
- Онорон көрөрүн (фантазия) сөбүлүүр.
- Кэпсиригэр чувствоны, изиини көрдөрөр чабылхай тыллары-өстөрү туһанар.
- Кэпсири тизмэтин сюжеттар сүрүн санааны чөлчү тутуһар.
- Күннээби кэпсэнигэр бэйэтэ эбэн-сабан килэргэтиэн сөп.
- Биллэр остуоруйаны, кэпсэни кэпсиригэр бэйэтэ айан ойуулуон сөп.
- Кырачаан киһи хоһоон айыан сөп.
- Саҥа тыллары айыан сөп.
- Бэйэтэ тусла эйгалээх буолуон сөп.
- «Сөл» дьин хоруй баһылаатабына, оҕо оҕу аччаабыта айар талааннаах буолуон сөп. «Сөл», «суох» дьин хоруй тэннэһэр түгэнигэр айар талаанын оҕо бабатынан сайыннарыахха сөп. «Суох» дьингэ айар талаан сыстыбатах.

Илиитигэр дьобурдаах

- Головоломкалары таһаарарын сөбүлүүр.
- Тугу эрэ алдыатан баран онорорун сөбүлүүр.
- Массыына, механической сонньуурдар хайдах улаһииллэрин сэнээрэр.
- Конструктордырын сөбүлүүр.
- Сыһыпараны уонна математической дьайылыгы сөбүлүүр дуо?
- Бэйэтэ сонньуурдартан ону-маны айан оноро сатыыр.
- Механизмар чертэктарын онорорун сөбүлүүр.
- Бэйэтэ эбэтэр төрөппүттэрин көмөлөрүнэн илиитинан онорорун орддорор.
- Технической литературини сөбүлээн көрөр, ааһар.
- Кыра киһи кемпүүтэр ымпыгын-чымпыгын номнуо билэр.
- «Сөл» дьин эппиэт баһылаатабына, оҕо оҕу тизхиникэҕэ интэриэстээх. Инникитин бэйэтэ саҥа технологияны айыан сөп. «Сөл-суох» тэннэстэбинэ тизхиникэҕэ талаанын сайыннарыахха наада. «Суох» эппиэт оҕо тизхиникэҕэ интэриэһэ суоһун бэлиэтэ.

Күүс уонна кыах

- Эһиги оҕо оҕу хорсун-хоодуот дуо?
- Этин-синин көбөртөбүнэ (өлөрдөбүнэ), холкутук ылынар.
- Энергичнай, сүүрэ-көтө сылдьар.
- Эт-хаан өттүнэн үчүгэй сайдыылаах.
- Хамсанытын координацията уһулуччу.
- Ханкыга, хайыһарга чөлчөкитик үөрэннэ.
- Мээ-чилиһэн сатабыллаахтык туттар.
- Сонньууларга, күрэхтэһиилэргэ кыайар эрэ туһунан толкуйдуур.
- Талтыы ыспарсыманнарын үтүктэр.
- Барытыгар «сөл» дьин буоллахытына, оҕо оҕу күүстээх санаалаабын таһынан ыспартыыбынай көрдөрүүлэри ситиһэргэ дьулуһар. «Сөл», «суох» тэн буоллабына, оҕо бабатынан күүскэ дьарыктаннабына, успуорка ситиһиилээх кыайылылаах буолуон сөп. «Суох» дьин эппиэт баһылаабына, оҕо инникитин профессиональной успуорка холонор кыаба абыах.

Оҕолоргутун минньигэс аһынан күндүлээн!

Банан алаадьыта

3 сааһыттан

2 банан, 1 ост.ньуоска бурдук, сымыыт уоһаба, 1 ост.ньуоска анаара саахар, 1 ост.ньуоска сүөгэй. Бананы миискэҕэ илдьиритэн баран, бурдугу сымыыт уоһабын, саахары кутан булкуйун. Кыратык туустуоххутун сөп. Үчүгэйдик булкуйан баран, сыпыыйыт арыылаах хобордооххо ньуосканан кутан, саһарыар диэри буһарыллар. Сүөгэйи кытта сизтээххэ, өссө миннийэр.

Сакалаат мусс

- Л и и т и р э
- анаара үт.
- 4 банан 5-20
- г суураллар
- какао.
- Үтү 40
- кыраадыска
- д и э р и
- сылытыллар,
- онтон үрдүк
- иһиккэ кутан
- баран, какаоны
- эбэбит. Бананы
- б ы с т а л а н
- баран, итиннэ эбэбит. Амтаннарын туһугар
- ванильной саахары кутуохха сөп. Түмүккэ маны
- барытын блендергэ эрийтэрэбит уонна тутатына
- иһэбит.

2 сааһыттан

Издьэгэй шариктара

150 г издьэгэй, 1 ост.ньуоска саахар пуударата, 2 киви. Издьэгэйгэ саахар пуударатын кутан үчүгэйдик булкуллар. Кивини хабыттан ыраастаан, блендэрдээн издьэгэйгэ эбиллэр. Мороженой ньуоскатынан шариктары онортуубут. Шариктары харахтаан, мунуулаан, аһахтаан кизргэтиэххэ сөп.

3 сааһыттан

Полиция мулгуу

Түөкүннэртэн сэргэниэбин!

Дьону түөкүннээһин, албыннааһын курдук кэрээнэ суох быйыт, бэйэбэ инэринэр өй-санаа кириэн агчарыйыи Арассыыйа Федерациятын Холубунай кодексын 159 статьятынан көрүлүр холубунай эппитинэска тирирдэр.

Ол түмүгэр дьон түөкүннээһинэ кириэн бизэр, карталарын нүөмэрин этэн бизэрэн, бэйэлэрин бас билэр харчыларыттан магийаллар.

Интернет ситиминэн түөкүннээһин биэр көрүгүнөн буолла "WhatsApp", "Vkontakte", "Instagram" онтон да атын ситимнэр Холубура, кыра бырайыага кирадыит ыларга көмөлөһөбүт, чөлчөк сыһанаба атын-тууу онтон да атын ис хоһоонноох биллэримилэр миирэллэр.

Түөкүн угаайлыгыгар кириэн бизэрбит дьон үгүстэрэ, бэйэлэрэ да билбэтэринэн, харчы иэс ылан туран, хаһан да караһан көрбөтөх, интернет ситимин нөкүө суруйсуубут билбэт иһитигэр харчы ылар. Анараа кили харчыны тутан баран сүтэн хаһалар.

- суотабай төлөгүөнтэ биллибэт киһи эрийэн хаһан пенсионнай, социальнай онтон да атын харчыны эргитэр тэрилтэ улаһита буолан кубулуан, араас сылтабынан эһиги бас билэр кавартабыт нүөмэрин көрдүүр буоллабына, даһан иһитин олох бизримэн! Биһи өйдөөн - билиһини көмкө хаһык да тэрилтэ байаһын баһа өтүкөн эһиксэ утары харчы уунан бизэриэ суора.

- суотабай төлөгүөнтэ эрийэн баран эһиги массыына сүүйдүүт, кэлэн ыһыахытын сөл эһилэр сүүйүүтүгүн харчынан ыһыахытын сөл уонна да атын ис хоһоонноох сүүйүү онтон да атын киһини абыһыар, ыһаһырдаар эһиги миирдэбинэ, көлсөппөт буолуу, угаайыга кириэн бизримэн.

- чугас дьоннугут араас өһөлгө эбэтэр тубалтаба тубаситилар дьон төлөгүөнтөн билбэт дьоннугут биллэрдэхтирэнэ, ону быһаарарга харчы көрдөөтөхтөрүнэ, ыһаһаһа тубх буолбутун чуолкайдан быһаарсар ордук.

Бу туһунан чугас билэр дьоннугуттар тирдэригитигэр көрдөһөбүт.

Россия ИДМ Чурапчы оройуонунуаары отделын холубунай ирдэбилин отделениета.

Биллэхэ суруйаллар

Бөһүөлэк иһинээби суолу онорууну өйөөтө

Хатылы нэһилиэгэ 2017 сылтан «Аан дойдутаабы» баан көбүлээһининэн ыһытылар нэһилиэк туруорсуутунан өйүүр быраһырааманы биһирээтэ. Ол курдук нэһилиэк олохтоохторо 2017-2018 сылларга бу быраһыраамаа кыттан, нэһилиэккэ хас ыал ахсын сайынны уу ситимэ кириитин ситистэ.

2018 сыл алтынны 6 күнүгэр нэһилиэк уопсай муньаһа тэрилинэ, анкетаны толоруу түмүгүнэн нэһилиэгэ 2019 сылга олохтоох инициативаны өйүүр быраһырааманан көрүлүр үлкэ нэһилиэк иһинээби суолу араһуөннээһини туруорустуллар иһинээ биэр санаанан өйүүллэрин биллэрдилэр.

Муньаһа жесулуур бөлөх тэриллэн, кункуруска кыттан субсидияба тиксэр түгэммитигэр, нэһилиэк олохтоохторо, уопсастыбаннай түмсүүлэр, ыһаһтар үлэлииргэ бэлэммит.

А.П.Попова, библиотэка испислиһиэ.

Хадаарбыт чэчири сайдарын туһугар

Хадаар нэһилиэгин олохтоохторо 2018 сылга «Аан дойдутаабы» баан ыһтар олохтоох инициативалары өйөөһүн быраһырааматыгар олоһуран, биэр санаанан кулуулугуттар хаһытаалынай араһуөнү тэрийбиллэ. Бэдэрээһининэн урбааньыт Николай Симонович Родионов кункуруска кыһаһан, үлэтин түмүктэбэтэ. Быйылгы кункуруска нэһилиэк олохтоохторо устуорт сааланы санардыы бырайыагар кыттарга сайаалка түһэрдилэ. Ити курдук, бийиги, хадаардар, нэһилиэкит сайдытыгар туһуламьыт көсжиллээх дьаһалларга кыттарга, үлэлииргэ бэлэммит.

О.М. Дьячковская.

Учаастакпыт сайдарын туһугар

Бу күнүргэ Кындал учаастаһын инники сайдытыгар туһуламьыт муньаһа буолла. Онно улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын управлениетин начаалынньытын солбуйааччы А.И. Сивцев, «Чурапчы» ТХПК быраһылаһытын бэрэссэдээтэлин солбуйааччы А.В. Андросова, улуус Муньаһын дьокутаата В.В. Хомлодоев, нэһилиэк баһылыга В.В. Макарова, ОДКХ маастара Е.А. Назаров, землеустроитель Г.А. Аммосов, ботаникэрийэ сүрүн испислиһиэ А.Д. Лукина, быраас М.И. Платонова, дьык кэргэн испислиһиэ Л.И. Ефремова, устуорт инструктора А.М. Попова кыһаньылар.

Кындал учаастаһар тыа хаһаайыстыбатын сайыннары туһунан, чуолаан субан сөөһүнү иһити, хаарбах дьык быраһырааматыгар кыттым туһунан боллуруостар көтөбүлүннүлэр. Ону тэнэ 2018 с. Болтоно-Кындал суолун тууу докумуоннаһан, быйыл бырайыага оһоһуллан, көлэр сылларга быраһыраамаа уочаракка иһлэрии боллуруоска турда. Дьон-сэргэ олохсуйуутун, оскуола сайдытытын курдук көсжиллээх боллуруостар тула көлсөттии буолла. Туһалаах, көсжиллээх көлсөттиитэн аһынан тарбастыбыт.

Н.Н. Филиппова.

Биллэримилэр

Ульяна Семеновна Кривошапкина аатыгар 1985 сыллаахха Хатылы орто оскуолатын бүтэрбитин туһулуур 277115 нүөмэрдээх аттестат сүлгүтүнөн, дьингэ суоһунан ааһыллар.

Арыылаах нэһилиэгин олохтооһо, үлэ бэтэрээне КАЖЕНКИНА Октябрина Васильевна соһумардык олохтон туораабытынан, кыһыгар, чугас аймахтарыгар дириг кутурбамьытын тирдэбит.

Арыылаах нэһилиэгин дьаһалтата, бэтэрээннэрин сэбиэтэ, «Туску» норуот айымньытын дьэстин кэлэктиибэ.

Чурапчы нэһилиэгин олохтооһо, биһигэ үлэлиэбит көлгизэбит, Айылба харыстабылын бэтэрээне ДИОДОРОВ Александр Алексеевич уһун араһан ыарыттан олохтон туораабытынан, көргэнигэр, оһолоругар, сизэнигэр, биһигэ төрөөбүттэригэр, бары аймахтарыгар дириг кутурбамьытын тирдэбит.

Айылба харыстабылын инспекциятын бэтэрээннэрэ уонна үлэһиттэрэ.

Кутурбамьытын тирдэбит: Күндү табаарыстара, миллисийэ бэтэрээне Диодоров Александр Алексеевич уһун араһан ыарыттан олохтон туораабытынан, көргэнигэр Раисаба, кыһыгар Марияба, чугас аймахтарыгар, табаарыстарыгар Чурапчыттан, Дьокуюскайтан Новгородовтар, Аммосовтар.

Advertisement for 'ЗАЙМ ПОТРЕБИТЕЛЬСКИЙ' (Consumer Loan) with contact information for S. Churapcha.

Advertisement for 'Дьокуюскай куорат олохтооһо, балтылара АФАНАСЬЕВА Саргылана Владимировна'.

Advertisement for 'Чурапчы нэһилиэгин олохтооһо, потребкооперация бэтэрээне ЗАХАРОВА Анастасия Петровна'.

Хаһаһыт нэһилиэгиттэн төрүттээх Арыылаах нэһилиэгин олохтооһо, Саха Өрөстүүбүлүкэтин тыа хаһаайыстыбатын бэтэрээне, өр сылларга сылгыһытынэн үлэлиэбит тапталлаах абаһыт, эһобит, хос эһобит

ПЕТРОВ Николай Михайлович Бу дьыл, тохсунньу 21 күнүгэр араһан ыарыттан соһумардык олохтон туораабытын аймахтарыгар, доһотторугар, билэр дьонугар диригник курутууһан туран иһитинэрэбит.

Кэргэнэ, оһолоро, аймахтара. Кутурбамьытын тирдэбит:

Хайаһыттан төрүттээх Арыылаах нэһилиэгин олохтооһо, күндүтүк саныар, ыһыктыар таһыдара Петров Николай Михайлович араһан ыарыттан олохтон туораабытынан, санаастарыгар Анна Никифоровнаба, оһолоругар, сизэнигэр, хос сизэнигэр Хаһаһыттан Оленовтар, Кондратьевтар, Чурапчыттан Оленовтар, Дьокуюскайтан Л.А. Кондратьева, Л.П. Алексеева, Даниловтар.

Арыылаах нэһилиэгин олохтооһо, үлэ бэтэрээне, тапталлаах кэргэнэ, аһалара, эһэлэрэ Петров Николай Михайлович араһан ыарыттан олохтон туораабытынан, көргэнигэр Анна Никифоровна Петроваба, оһолоругар, иһиттэригэр, күтүөттэригэр, сизэнигэр, чугас аймахтарыгар Арыылаах нэһилиэгин пенсионердара.

Тапталлаах абаһа Петров Николай Михайлович араһан ыарыттан соһумардык олохтон туораабытынан, дьүөгэлэригэр Саргылана Николаевна Петроваба, иһитигэр Анна Никифоровнаба, биһигэ төрөөбүттэригэр Арыылаахтан, Чурапчыттан, Сылаһтан, Хатылыттан дьүөгэлэрэ.

Арыылаах нэһилиэгин олохтооһо, үлэ бэтэрээне, тапталлаах кэргэнэ аһалара, эһэлэрэ Петров Николай Михайлович араһан ыарыттан олохтон туораабытынан, көргэнигэр Анна Никифоровна Петроваба, оһолоругар, иһиттэригэр, күтүөттэригэр, сизэнигэр, чугас аймахтарыгар Арыылаах нэһилиэгин дьаһалтата, бэтэрээннэрин сэбиэтэ.

Тапталлаах абаһа Петров Николай Михайлович араһан ыарыттан соһумардык олохтон туораабытынан, кыһыгар, биһигэ үөрэммит доһотторугар Саргылана Николаевна Петроваба, иһитигэр Анна Никифоровнаба, биһигэ төрөөбүттэригэр Арыылаах оскуолатыгар биһигэ үөрэммит доһотторо.

Биһигэ үөрэммит табаарыстара Петров Николай Михайлович араһан ыарыттан соһумардык олохтон туораабытынан, көргэнигэр Анна Никифоровнаба, оһолоругар, сизэнигэр, хос сизэнигэр Чурапчытаабын интернет оскуолатыгар биһигэ үөрэммит доһотторо.

Көһөбүнэй эрдэстэһэр э.т. - Л.В. ГОРОХОВА, Көһөбүнэй эрдэстэһэр солбуйааччы - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ, Эппиттир саксэстэһэр, сурук отдела - А.Н. ЗАХАРОВА, Экономка, тыа хаһаайыстыбатын отдела - А.М. СЛЕПЦОВ, Кэрэстэһэр - С.А. ЖЕНДРИНСКЭИ, М.В. ПЕТРОВА, Танганы - Л.К. ПОПОВА, Бэһэстэһэр - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийөн таһаараччылар: СР Превителствота, Чурапчы улуутун «Саһа олох» редакциянай-издательскай холбоһук автономнай учреждение, Российскай Федерация Россияндар СР управлениелэр 2012 с. кулун тутар 15 күнүгэр регистрацияһыт нүөмэри - ПИ №ТУ14-0238.

Редакция, издатель аадырыһа: 678670, Чурапчы с.ал., Карл Марс уул., 26 "а", Телефоннарбыт: редактор - 41-332, отделлар - 41-265, 41-358, E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, instagram: @sanaoloh

Бэһэстэһэр сивэһэ: № 5 (11562) Күлэһит: 2 бөһ. ливис Ахһеһи 1350, Хаһыт сыһантэ: 10